

20-10-2023

Nader onderzoek beschermde soorten

Graspeel 15, Zeeland

BNLadvies
Landschapsarchitectuur en ecologisch advies

Ecologisch onderzoek naar de aanwezigheid van vaste rust-, voortplantings- en verblijfplaatsen van vleermuizen, huismussen, wezel, hermelijn, bunzing, steenmarter en de kerk- en steenuil in de te slopen bebouwing op de locatie:

Colofon:

Opgesteld door:	BNL advies Telefoonstraat 2 5428 GJ Venhorst T: 06 18 90 46 06 E: info@bnladvies.nl W: www.bnladvies.nl
Projectlocatie:	Graspeel 15 5411 LB Zeeland
Status:	definitief
Versie:	23010.NOZ
Datum:	20-10-2023
Auteur:	Ing. R.J.L. Bijvelds (Rik)

© copyright BNL advies 2022

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende. BNL advies kan door opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.

Inhoud

Colofon:	1
1. Inleiding	3
2. Wettelijk kader	4
3. Omschrijving plangebied	9
3.1 Algemeen.....	9
3.2 Voorgenomen ontwikkeling	10
3.3 Beschrijving onderzoeksgebied	10
3.4 Onderzochte beschermde soorten.....	11
3.4.1 Vleermuizen	11
3.4.2 Huismus	11
3.4.3 Marters	11
3.4.4 Steen- en kerkuil	11
4. Methode nader onderzoek	12
4.1 Vleermuizen	12
4.2 De huismus	13
4.3 Steenmarter	14
4.4 Steenuil.....	14
4.5 Kerkuil.....	15
5. Veldonderzoek.....	17
5.1 Resultaten en conclusies veldonderzoek.....	17
5.1.1 Vleermuizen	17
5.1.2 De huismus	18
5.1.3 De steenuil	18
5.1.4 De kerkuil.....	18
5.1.5 Marters	18
6. Effectanalyse en maatregelen.....	20
6.1 Effectanalyse vleermuizen, huismussen, kerk- en steenuil, wezel, hermelijn en bunzing.	20
6.1.1 Toetsing Wet natuurbescherming/staat van instandhouding	20
6.1.2 Aanbevelingen m.b.t. vleermuizen, huismussen, steen- en kerkuil, wezel, hermelijn en bunzing.	20
6.2 Effectanalyse steenmarter	20
7. Conclusie	21
Geraadpleegde bronnen:	22

1. Inleiding

Aanleiding

Op verzoek van de initiatiefnemer is een nader onderzoek naar de aanwezigheid van vleermuizen, huismussen, steen- en kerkuil en marters op de locatie: Graspeel 15, Zeeland. Dit onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de quickscan flora en fauna welke is uitgevoerd door BNL advies, januari 2023.

Op de locatie Graspeel 15 te Zeeland zijn diverse bebouwingen aanwezig, waarvan een gedeelte gesloopt zal gaan worden ten behoeve van nieuwbouw van woningen. Tijdens de uitgevoerde quickscan is naar voren gekomen dat mogelijk beschermde soorten gebruik maken van de te slopen bebouwing. Dit nader onderzoek richt zicht op het wel of niet aantonen van deze beschermde soorten in- en nabij de te slopen bebouwingen.

Doel

De doelstelling voor het nader onderzoek is geformuleerd in onderstaande onderzoeksvragen:

1. Maken beschermde soorten gebruik van het plangebied?
2. Welke functie heeft het plangebied voor de aangetroffen soort(en)?
3. Wat zijn de effecten van de voorgenomen werkzaamheden op de beschermde soort(en) die gebruikmaken van het plangebied?
4. Welke mitigerende en compenserende maatregelen dienen te worden uitgevoerd?
5. Is het noodzakelijk een ontheffing op de Wet natuurbescherming aan te vragen?

Indien compenserende maatregelen noodzakelijk zijn om de schade aan beschermde soorten te compenseren, dient (ter onderbouwing van de ontheffingsaanvraag) een activiteitenplan te worden opgesteld. In dit activiteitenplan worden de compenserende maatregelen nauwkeurig beschreven.

2. Wettelijk kader

In Nederland is de bescherming van belangrijke natuurwaarden vanaf 2017 wettelijk vastgelegd in de Wet natuurbescherming (Wnb). Het gaat hierbij zowel om bescherming van soorten als bescherming van gebieden.

Onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming

De provincies zijn sinds 1 januari 2017 verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet natuurbescherming en dus ook voor ontheffingsaanvragen. Om een ontheffingsaanvraag in behandeling te nemen, dient het onderzoek aan goedgekeurde voorwaarden (o.a. ten aanzien van methode, intensiteit, periode, tijd tussen onderzoeksmomenten) te voldoen. Slechts als het onderzoek volgens deze voorwaarden uitgevoerd is, kan volgens de wetgever een goed onderbouwde uitspraak gedaan worden over;

- de aanwezigheid van beschermde soorten;
- de functie van een gebied of onderdelen binnen een gebied voor deze soorten;
- het belang van een gebied of onderdelen binnen een gebied voor aanwezige beschermde soorten;
- de effecten van plannen op deze soorten;
- de keuze voor te nemen (mitigerende- en/of compenserende) maatregelen.

De voorwaarden waaraan onderzoek moet voldoen, staan beschreven in de kennisdocumenten die in opdracht van de wetgever door BIJ12 opgesteld zijn en de inventarisatieprotocollen van het Netwerk Groene Bureaus. Onderzoeken die niet volgens deze voorwaarden uitgevoerd zijn, kunnen volgens het bevoegd gezag geen basis en onderbouwing vormen van ontheffingsaanvragen en aanvragen zullen om die reden afgewezen worden. BNL advies werkt volgens bovengenoemde kennisdocumenten en inventarisatieprotocollen.

Soortbescherming

Voor dier- en plantensoorten zijn in de Wnb een aantal verbodsbepalingen opgenomen, waarvan vooral de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 belangrijk zijn in het kader van flora- en faunaonderzoek bij onder andere ruimtelijke ontwikkelingen (zie tabel 1).

De verbodsbepalingen uit de artikelen gelden overal in Nederland, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten die uitgevoerd worden. De bepalingen uit de Wnb kunnen daarom van invloed zijn op ruimtelijke ingrepen, zoals het aanleggen van infrastructuur, het slopen en realiseren van bebouwing, het uitbreiden van industriegebieden en het kappen van bomen. Ook bij het opstellen of herzien van het aanvullend onderzoek vleermuizen, zijn de bepalingen uit de Wnb van belang. In het kader van het zorgvuldigheidsbeginsel en het voorzorgsbeginsel (Algemene Wet Bestuursrecht) dient bij het opstellen en herzien van bestemmingsplannen en bij (ruimtelijke) activiteiten een toetsing aan de Wnb plaats te vinden. Deze toetsing moet de volgende onderdelen bevatten:

- Een inventarisatie van het voorkomen van wettelijk beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied en binnen de invloedssfeer van de activiteit;
- Een inventarisatie en beoordeling van (significant) nadelige effecten als gevolg van de activiteit, op beschermde soorten die binnen het plangebied en/of binnen de invloedssfeer van de activiteit aanwezig zijn;
- Indien nodig een opname van maatregelen die de negatieve effecten op de beschermde soorten en hun leefgebieden mitigeren en/of compenseren.

De Wnb kent drie categorieën van beschermde soorten die ook terug te vinden zijn in de artikelen met verbodsbepalingen: alle vogels uit de Europese Vogelrichtlijn (artikel 3.1), alle soorten die in de Europese Habitatrichtlijn vermeld worden (artikel 3.5) en “overige soorten” (artikel 3.10) die alleen op nationaal niveau beschermd worden. Provincies mogen afwijken van de lijst met “overige soorten” door vrijstelling te verlenen voor bepaalde soorten. Hierdoor kan deze lijst per provincie verschillen.

Artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 Wet Natuurbescherming:

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van de dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen of af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Artikel 3.10

1. Het is verboden:
 - a) In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten genoemd in de bijlage, onderdeel A bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b) De vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen;
 - c) Vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Tabel 1: artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wet natuurbescherming.

Soorten Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn

Wanneer één of meerdere verbodsbepalingen uit artikel 3.1 en/of artikel 3.5 Wnb overtreden worden door de voorgenomen activiteit, dient een ontheffing aangevraagd te worden bij de provincie waarin de activiteit plaatsvindt. Een ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen wordt voor soorten uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn alleen verleend wanneer voldaan wordt aan elk van de volgende voorwaarden:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- Zij is nodig:
 - a) In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
 - of b) In het belang van een dwingende reden van groot openbaar belang;
 - of c) In het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Voor vogels kan echter geen beroep gedaan worden op belang b “dwingende reden van groot openbaar belang”. Wanneer overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen kan worden door het treffen van mitigerende maatregelen, is het aanvragen van een ontheffing niet nodig.

Bij de aanvraag van een ontheffing in het kader van de Wnb zijn een activiteitenplan en, in sommige gevallen, een compensatieplan noodzakelijk. Hierin staan de bevindingen uit de flora- en faunatoets vermeld en worden maatregelen beschreven die uitgevoerd zullen worden om ervoor te zorgen dat de nadelige effecten op beschermde plant- en diersoorten in en binnen de invloedssfeer van de activiteit zoveel mogelijk te voorkomen, dan wel te beperken of, in het geval van een compensatieplan, te compenseren.

Overige soorten

Voor de soorten uit deze categorie geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit artikel 3.10 mits een door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit. Indien aantoonbaar gewerkt kan worden volgens een dergelijke gedragscode, hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden voor het overtreden van één of meerdere verbodsbepalingen uit artikel 3.10 van de Wnb. Indien er geen goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit of het niet mogelijk is om volgens een dergelijke gedragscode te werken, dient bij overtreding van verbodsbepalingen wel een ontheffing aangevraagd te worden. De ontheffing kan voor deze soorten echter op grond van meer belangen verleend worden dan het geval is voor de Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten.

Zorgplicht

Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermden) de zorgplicht uit artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming. Deze houdt in dat mogelijke nadelige gevolgen voor planten en dieren, voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden moeten worden.

Gebiedsbescherming

Bescherming van natuurgebieden en hun bijzondere natuurwaarden vindt onder de Wet Natuurbescherming plaats via Europese Natura 2000 -gebieden. De Wet Natuurbescherming regelt de bescherming van specifieke natuurwaarden in gebieden die in het kader van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn aangewezen en/of aangemeld zijn als speciale beschermingszone (Natura 2000-gebieden). Voor deze beschermde gebieden zijn aanwijzingsbesluiten opgesteld waarin beschreven staat voor welke (natuurlijke) habitats en dier- en plantensoorten het gebied aangewezen is. Voor deze kwalificerende waarden zijn instandhoudingsdoelen opgesteld. Projecten, plannen en andere handelingen die nadelige effecten hebben op één of meerdere instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied, zijn vergunningplichtig of moeten de goedkeuring, een “bestuurlijk oordeel”, van het bevoegd gezag hebben (in veel gevallen zijn dit Gedeputeerde Staten en in andere gevallen is dit de minister van Economische Zaken). Zij oordelen dan dat een vergunning niet nodig is. Of deze goedkeuring wordt gegeven, is afhankelijk van de uitkomst van de zogenaamde habitattoets.

Uit de habitattoets kunnen drie mogelijkheden volgen:

- Er is zeker geen nadelig effect. In dit geval is er geen vergunning nodig in het kader van de Wet natuurbescherming;
- Er is sprake van een nadelig effect in de vorm van verstoring, maar dit is niet significant en er is geen sprake van verslechtering van aangewezen habitats. Hieruit volgt dat een vergunningaanvraag niet aan de orde is. Wel is een bestuurlijk oordeel van het bevoegd gezag nodig; Aanvullend onderzoek Huismus Oosteinde te Scherpenzeel 15
- Er is sprake van een mogelijk significant nadelig effect in de vorm van verstoring en/of er is sprake van verslechtering van aangewezen habitats. In dit geval dient een passende beoordeling opgesteld te worden en is een vergunning nodig.

Een ‘passende beoordeling’ is een rapport waarin (de zo exact mogelijke omvang van) de effecten, afzonderlijk of in combinatie met andere activiteiten, van een plan, project of handeling op een Natura 2000-gebied beschreven staan. Deze nadelige effecten worden in relatie tot de instandhoudingsdoelen bepaald. Indien uit de passende beoordeling volgt dat er significant nadelige gevolgen op zullen treden, moeten de plannen getoetst worden aan de zogenaamde ADC-criteria;

1. Zijn er Alternatieven?
2. Is er sprake van een Dwingende reden van groot openbaar belang?
3. Zijn er Compenserende maatregelen voorzien?

Wanneer er een alternatief bestaat voor de voorgenomen plannen dat niet tot significant nadelige effecten op instandhoudingsdoelstellingen leidt, moet dit alternatief gekozen worden. De ecologische belangen hebben in dit geval voorrang op economische belangen. Wanneer er geen alternatieven voorhanden zijn, er sprake is van een dwingende reden van groot openbaar belang en/of er voldoende compenserende maatregelen getroffen worden, kan vergunning voor de voorgenomen plannen verleend worden.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het Natuurnetwerk Nederland (voorheen Ecologische Hoofdstructuur) is een Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. De provincies zijn verantwoordelijk voor de begrenzing en de ontwikkeling van dit natuurnetwerk. De bescherming van het natuurnetwerk is opgenomen in de Verordening Ruimte van de desbetreffende provincie en valt hiermee buiten de Wet Natuurbescherming.

Natuurwaarden van het NNN worden afgemeten aan doelsoorten. Het is belangrijk dat verlies van en winst aan belangrijke natuurwaarden hieraan worden afgemeten. Ruimtelijke ingrepen moeten vooraf worden getoetst op hun effect op het areaal, de samenhang en de kwaliteit van het NNN. Ingrepen die geen significant negatief effect op wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN hebben, kunnen in principe doorgang vinden. Als echter het tegenovergestelde geldt, hangt doorgang van de plannen onder meer af van het belang van de plannen en van de mogelijkheden voor mitigatie en compensatie. Hierbij geldt het 'Nee, tenzij-regime'. Per saldo dient de kwaliteit en/of kwantiteit van het NNN te verbeteren. Waar Natura 2000 -gebieden met het NNN overlappen, blijft ook het NNN-regime gelden.

3. Omschrijving plangebied

3.1 Algemeen

Het plangebied is oostelijk gelegen van de kern van het dorp Zeeland (zie afbeelding 1). De bestaande kavels zijn momenteel in gebruik als bedrijfskavel met woning, bedrijfsbebouwing en bijgebouwen. Het overige deel van de kavel fungeert als tuin en weide met daarin diverse beplantingen.

Afbeelding 1: Globale ligging van het plangebied, aangeduid met de rode cirkel. Bron: Kadviewer.map5.nl, 30-01-2023

Het plangebied / de onderzochte omliggende gronden, zijn in afbeelding 2 weergegeven. In de directe omgeving/ aangrenzende kavels is volwassen beplanting van diverse soorten bomen, heesters en kruidachtige begroeiing aanwezig. Tijdens het veldbezoek is een quickscan uitgevoerd op de projectlocatie en is gezocht naar de aanwezigheid van beschermde flora en fauna en de daarbij behorende vaste rust- en verblijfplaatsen.

Afbeelding 2: De kavels met kavelnummers: 1566 en 1567, welke bezocht en onderzocht zijn op de aanwezigheid van beschermde soorten flora en fauna. De te slopen bebouwingen zijn weergegeven binnen het paars kader. Bron: Kadviewer, datum: 30-01-2023

3.2 Voorgenomen ontwikkeling

De werkzaamheden betreffen de sloop van diverse bestaande bebouwingen op de kavels om de bouw van nieuwe woningen mogelijk te maken. Voortkomend uit de eerder uitgevoerde quickscan flora en fauna, dienen de te slopen bebouwingen en verwijderen beplantingen beoordeeld te worden op de aanwezigheid van vleermuizen, huismussen, steen- en kerkuilen en marters.

Het onderzoek wordt uitgevoerd a.d.h.v.:

- Vleermuisprotocol 2021
- Kennisdocument Huismus
- Kennisdocument Steen- en kerkuil
- Handreiking kleine marters
- Expert judgement

3.3 Beschrijving onderzoeksgebied

Het plangebied ligt ten oosten van het dorp Zeeland. Momenteel zijn in het plangebied meerdere gebouwen aanwezig. Reeds is een nieuwe hoofdwooning gerealiseerd nabij een deel van de te slopen bebouwing (woning tussen gebouwen 3 en 4). Een groot deel van het gebied is braakliggend terrein welke een aantal maal per jaar gemaaid wordt. De gebouwen 1 zijn voormalige varkensstallen (zie afbeelding 3 en 4) welke in verval zijn geraakt en aan alle zijden op diverse plaatsen toegankelijk zijn voor soorten.

Afbeelding 3 en 4: Bestaande te slopen voormalige varkensstallen. Bron: BNL advies. Datum: 24-01-2023

Gebouwen 3 en 4 zijn voormalige paardenstallen welke momentel of leeg staan, of in gebruik zijn als opslag voor materialen (zie afbeelding 5 t/m 8). Deze panden zijn enkelwandig met een pannendak met minimale openingen (te gering voor huismussen/uilen). Er zijn wel kleine nestruimten aangetroffen tussen bijvoorbeeld een balk en wand.

De overige (deels) te slopen en verwijderen bebouwingen bevatten geen potentiële verblijfplaatsen van beschermde soorten. Nader onder onderzoek in de bestaande woning en gebouwen 2 en 5 wordt niet nodig geacht en is derhalve ook niet uitgevoerd.

Afbeelding 5 t/m 8: Bestaande te slopen voormalige paardenstallen. Bron: BNL advies. Datum: 24-01-2023

3.4 Onderzochte beschermde soorten

3.4.1 Vleermuizen

In het kader van de Wet natuurbescherming is er aanvullend onderzoek uitgevoerd naar de aan- of afwezigheid van gebouwbewonende vleermuizen en het gebruik van het plangebied als functionele leefomgeving door vleermuizen. In totaal zijn er 5 bezoeken uitgevoerd (zie tabel 2).

3.4.2 Huismus

In het kader van de Wet natuurbescherming is er aanvullend onderzoek uitgevoerd naar de aan- of afwezigheid van de huismus. In totaal zijn er 2 bezoeken uitgevoerd (zie tabel 3).

3.4.3 Marters

In het kader van de Wet natuurbescherming is er aanvullend onderzoek uitgevoerd naar de aan- of afwezigheid van marters. In totaal zijn er 3 bezoeken uitgevoerd (zie tabel 4).

3.4.4 Steen- en kerkuil

In het kader van de Wet natuurbescherming is er aanvullend onderzoek uitgevoerd naar de aan- of afwezigheid van de steen- en kerkuil. In totaal zijn er 3 bezoeken uitgevoerd (zie tabel 5).

4. Methode nader onderzoek

4.1 Vleermuizen

Tijdens het vleermuisonderzoek is onderzocht welke soorten en aantallen vleermuizen in het gebied voorkomen, en welke functie(s) het plangebied heeft voor vleermuizen (verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes). Dit is essentieel om uitspraken te doen over de effecten op populaties van de beschermde soorten en de eventueel te nemen maatregelen. Ook geeft het duidelijkheid op de vraag of het indienen van een ontheffingsaanvraag noodzakelijk is.

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd aan de hand van het landelijk vastgestelde protocol voor vleermuisonderzoek (versie 2021). Dit is een door het bevoegd gezag en het Netwerk Groene Bureaus (NGB) goedgekeurde methodiek. Het vleermuisprotocol geeft aan dat meerdere onderzoeksronden nodig zijn om de verschillende functies van het gebied voor vleermuizen in kaart te brengen. De bezoeken moeten worden uitgevoerd in de vleermuisactieve periode tussen half mei en eind september.

Met behulp van een batdetector type Anabat Walkabout (4 stuks) en de FLIR scion OTM366 nachtkijker met opnamefunctie en zichtwaarnemingen kunnen verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen worden vastgesteld. Een batdetector zet de voor mensen onhoorbare geluiden om in hoorbare geluiden. Aan de hand van frequentie en ritme van de geluiden is het mogelijk om de vleermuissoorten te onderscheiden.

Het vleermuisonderzoek in de voorjaarsperiode is met het oog op de grootte van het plangebied deels uitgevoerd door vier personen. Voor het vleermuisonderzoek in het najaar zijn twee personen ingezet; dit aangezien de vleermuizen veelal vanaf een vaste locatie (paar)roepen en derhalve eenvoudiger waargenomen worden. De rondes zijn als volgt uitgevoerd:

- Een ochtendbezoek (voor zonsopkomst) én twee avondbezoeken (na zonsondergang) in de periode 15 mei t/m 15 juli om kraam- en zomerverblijfplaatsen en foerageergebieden te onderzoeken;
- Twee avondbezoeken (na zonsondergang) in de periode 15 augustus tot 1 oktober om paar- en winterverblijfplaatsen en foerageergebieden te onderzoeken.

De onderzoeken naar foerageer-, kraam- en zomerverblijfplaatsen zijn uitgevoerd op 18 mei, 29 juni en 5 juli 2023. De onderzoeken naar winter- en paarverblijven zijn uitgevoerd op 8 september en 29 september 2023 (zie tabel 2). Tijdens de bezoeken zijn de te slopen bebouwingen ook van binnen tevens nog visueel geïnspecteerd op aanwezigheid van vleermuizen (als extra controle). Aangezien het onderzoek geheel conform het landelijk vastgestelde vleermuisprotocol is uitgevoerd, zijn de resultaten betrouwbaar.

Onderzoeksmomenten							
Datum	Locatie	Onderzoeker(s)	Temperatuur	Weersomstandigheden	Windkracht	Begintijd	Eindtijd
18-5-2023	Graspeel 15, Zeeland	R. Bijvelds, R. Versteegden, L. Bijvelds & M. Napier	8 graden celcius	Droog	1 bft, oost	21.28	23.58
29-6-2023	Graspeel 15, Zeeland	R. Bijvelds, R. Versteegden, L. Bijvelds & M. Napier	14 graden celcius	Droog	1 bft, west	22.00	00.30
5-7-2023	Graspeel 15, Zeeland	R. Bijvelds & R. Versteegden	12 graden celcius	Droog	2 bft, zuidwest	02.59	05.29
8-9-2023	Graspeel 15, Zeeland	R. Bijvelds & R. Versteegden	21 graden celcius	Droog	1 bft, zuidoost	22.00	00.30
29-9-2023	Graspeel 15, Zeeland	R. Bijvelds & R. Versteegden	10 graden celcius	Droog	1 bft, zuidwest	23.30	02.00

Tabel 2: Data en weersomstandigheden onderzoek vleermuizen.

4.2 De huismus

Doormiddel van inventarisatie moet in beeld gebracht worden of er in het plangebied (en directe omgeving) nestplaatsen aanwezig zijn en of functioneel leefgebied aanwezig is voor de huismus.

Nesten

Het inventariseren van nestplaatsen kan op verschillende manieren uitgevoerd worden. Het is per project maatwerk welke inventarisatiemethode ingezet wordt en welke intensiviteit van nader onderzoek nodig is. Hieronder staan verschillende methoden uiteengezet. De aanwezigheid van een nest van een huismus kan als volgt worden aangetoond:

- Nestindicatieve waarneming
- Waarneming in potentieel broedbiotoop
- Waarneming van nesten door dakpannen te lichten

De meest geschikte (en gekozen) inventarisatiemethoden op deze locatie zijn de nestindicatieve waarneming en het de waarneming in potentieel broedbiotoop. Deze zijn dan ook toegepast.

Functionele leefomgeving

Het is noodzakelijk dat in beeld wordt gebracht waar welke elementen van de functionele leefomgeving zich bevinden. Hiertoe behoren vooral de plekken waar gefoerageerd en geslapen wordt, zoals struiken, hagen, klimop en kruidenrijke vegetaties. Het slapen kan gedurende het jaar op wisselende plekken gebeuren. Ook de plekken waar gedronken of gebaad kan worden of waar een stofbad genomen kan worden, behoren hiertoe. Het vaststellen van de locaties van de slaapplekken kan gedurende het gehele jaar het beste rond zonsondergang of rond zonsopgang plaatsvinden.

Tijdens de veldbezoeken is gezocht naar sporen van huismussen onder bomen/ coniferen, locaties van stofbaden en rustplekken zoals (groenblijvende) struiken en klimplanten.

Aantonen afwezigheid

De afwezigheid van broedende huismussen kan voldoende aannemelijk worden gemaakt als er gedurende minimaal 1 uur geen waarnemingen zijn verricht die duiden op de aanwezigheid van een nest- of rustplaats tijdens:

- twee gerichte veldbezoeken in de optimale periode 1 april tot en met 15 mei;
- of: drie gerichte veldbezoeken in de periode 10 maart tot en met 20 juni waarvan minimaal één bezoek in de optimale periode heeft plaatsgevonden.

De inventarisatie moet bij voorkeur onder de volgende omstandigheden plaatsvinden:

- gunstige weersomstandigheden (geen regen, geen kou en/of een maximale windsterkte van windkracht 4 (afhankelijk van lokale omstandigheden), of te hoge temperaturen);
- op geluidsluwe momenten (bijvoorbeeld de zondagmorgen in stedelijk gebied);
- op geschikte momenten op de dag wanneer de meeste activiteit is waar te nemen: vaak zijn dit enkele uren na zonsopkomst wanneer de temperatuur is opgelopen (de huismus wordt dan actief aangezien het een warmteminnende soort is; er is daardoor sprake van een piek in de ochtend) en de laatste uren voor zonsondergang; en met een tussenperiode van minimaal 10 dagen

De onderzoeken naar de aanwezigheid van de huismus zijn uitgevoerd op 19 april en 4 mei 2022 (zie tabel 3).

Onderzoeksmomenten huismus					
Datum	Locatie	Onderzoeker(s)	Weersomstandig	Begintijd	Eindtijd
19-4-2023	Graspeel 15, Zeeland	R. Bijvelds	Droog	8.30	9.30
5-5-2023	Graspeel 15, Zeeland	R. Bijvelds	Droog	19.07	21.07

Tabel 3: Data en weersomstandigheden onderzoek huismus.

4.3 Steenmarter

Het veldonderzoek is uitgevoerd volgens de richtlijnen 'Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortenbescherming, provincie Noord- Brabant 2017,' en expert judgement.

Om verblijfsfuncties voor marters binnen het plangebied (gebouwen 1) vast te stellen zijn drie wildcamera's (cameravallen), een marterbox en drie sporenbuizen opgesteld op locaties waar sporen/ uitwerpselen zijn aangetroffen en op kansrijke plekken op het erf in de direct aangrenzende omgeving (zie afbeelding 3).

Afbeelding 3: locaties geplaatste wildcamera's

Onderzoeksmomenten steenmarter			
Datum	Locatie	Activiteit	Onderzoekers
29-6-2023	Graspeel 15, Zeeland	Plaatsen camera's, marterbox en sporenbuizen	R. Bijvelds
2-8-2023	Graspeel 15, Zeeland	Vervangen batterijen, SD kaarten en sporenbuizen	R. Bijvelds
23-8-2023	Graspeel 15, Zeeland	Ophalen inventarisatiemiddelen	R. Bijvelds

Tabel 2: Data plaatsen onderzoeksmiddelen marters.

4.4 Steenuil

Er moet in beeld gebracht worden waar zich de locaties van nesten, rustplaatsen of (essentieel) functioneel leefgebied (zoals foerageergebieden) van de steenuil bevinden.

De aanwezigheid van een nest of van een rustplaats van een steenuil kan het hele jaar worden aangetoond. Alle waarnemingen in een geschikt gebied duiden op de mogelijke aanwezigheid van een nestplaats in het gebied. De meest optimale periode om de aanwezigheid aan te tonen, is van 15 februari tot en met 15 april. De inventarisatie moet tijdens goede weersomstandigheden en in een geschikte biotoop plaatsvinden.

Het beste moment om te inventariseren is in de avondschemer, vanaf een halfuur na zonsondergang, tot middernacht. Een ander goed moment is in de ochtendschemer, van anderhalf uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst. De beste resultaten worden gekregen door de baltsroep van de steenuilen af te spelen of na te doen. Daarnaast moet er overdag gezocht worden naar zaken die op de aanwezigheid van een territorium duiden, bijvoorbeeld sporen.

De (vermoedelijke) locatie van de nestplaats kan worden vastgesteld door een nestindicatieve waarneming. Dit kan zijn:

- het aantreffen van een nest
- de waarneming van bezoek van een steenuil aan een waarschijnlijke nestplaats of
- de waarneming van transport van voedsel naar jongen of bedelende jongen in nestopening.

De afwezigheid van broedende steenuilen kan worden aangetoond als tijdens drie gerichte veldbezoeken 18 in de periode van 1 februari tot en met 30 april -waarbij er minimaal 1 maand zit tussen het eerste en het laatste bezoek- geen aanwezigheid kan worden aangetoond. Overigens kan het daadwerkelijke gebruik van het nest gebeuren van begin februari tot en met half juli. De werkelijke periode is afhankelijk van onder andere de weersomstandigheden en van het voedselaanbod.

De onderzoeken naar de aanwezigheid van de steenuil zijn uitgevoerd op 28 maart 2023, 19 april 2023 en 28 april 2023 (zie tabel 5).

Onderzoekmomenten steenuil					
Datum	Locatie	Onderzoeker(s)	Weersomstandigheden	Begintijd	Eindtijd
28-3-2023	Graspeel 15, Zeeland	R. Bijvelds	Droog	20.34	22.34
19-4-2023	Graspeel 15, Zeeland	R. Bijvelds	Droog	21.11	23.11
28-4-2023	Graspeel 15, Zeeland	R. Bijvelds	Droog	4.16	6.16

Tabel 5: Data en weersomstandigheden onderzoek steenuil.

4.5 Kerkuil

Er moet in beeld gebracht worden waar zich de locaties van nesten, rustplaatsen of (essentieel) functioneel leefgebied (zoals foerageergebieden) van de kerkuil bevinden. De benodigde inspanning voor het aantonen van de aan- of afwezigheid van nesten, rustplaatsen en exemplaren van de kerkuil is sterk afhankelijk van het gebied, de ervaring van de waarnemer, de gebruikte methodiek en het moment in het jaar dat de inventarisatie gehouden wordt.

Om de meest kansrijke plekken te bepalen voor aantreffen van de kerkuil moet bij het inventariseren gelet worden op de habitatkenmerken waarvan de kerkuil afhankelijk is, Afhankelijk van de situatie moet worden bekeken welke methode het meest effectief is.

De aanwezigheid van een nest van een kerkuil kan als volgt worden aangetoond:

- Er is een bezet nest
- Er is minimaal één waarneming in de periode van 1 februari tot en met 31 augustus van:
 - een paar in broedbiotoop, of
 - territoriaal gedrag: een krijsende vogel. Dit kan het hele jaar zijn, maar vooral februari en maart, of
 - bedelende jongen: dit is doorgaans vanaf juni.

De afwezigheid van broedende kerkuilen kan zijn aangetoond als tijdens drie gerichte veldbezoeken verspreid in de periode van begin februari tot en met half oktober geen aanwezigheid kan worden aangetoond. De inventarisatie moet bij voorkeur tijdens goede weersomstandigheden en in een geschikt biotoop plaats vinden. De beste momenten om te inventariseren zijn 's avonds en 's nachts.

Onderzoekmomenten kerkuil					
Datum	Locatie	Onderzoeker(s)	Weersomstandigheden	Begintijd	Eindtijd
28-3-2023	Graspeel 15, Zeeland	R. Bijvelds	Droog	20.34	22.34
19-4-2023	Graspeel 15, Zeeland	R. Bijvelds	Droog	21.11	23.11
29-6-2023	Graspeel 15, Zeeland	R. Bijvelds	Droog	22.00	00.30

5. Veldonderzoek

5.1 Resultaten en conclusies veldonderzoek

De resultaten van de uitgevoerde veldbezoeken zijn hieronder in chronologische volgorde beschreven.

5.1.1 Vleermuizen

Tijdens de rondes zijn twee soorten vleermuizen waargenomen; de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus* ppip) tijdens alle rondes en de laatvlieger (*Eptesicus serotinus*, eps) ronde 1, 2, 4 en 5. In tabel 6 is weergegeven welke soorten tijdens de rondes zijn waargenomen en de functie van het gebied/ gedrag van de aanwezige vleermuizen.

Aangetroffen soorten		
Ronde	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	<i>Eptesicus serotinus</i>
Ronde 1	Foeragerend rondom gebouw 1 en 4	Overvliegend/ foeragerend (noord- zuid -noord over bomen naast N277)
Ronde 2	Foeragerend rondom gebouw 1, 3 en 4	Overvliegend/ foeragerend (noord- zuid -noord over bomen naast N277)
Ronde 3	Foeragerend rondom gebouw 1 en 3	Niet waargenomen
Ronde 4	Foeragerend rondom gebouw 1	Overvliegend/ foeragerend (noord- zuid -noord over bomen naast N277)
Ronde 5	Foeragerend rondom gebouw 1 en 4	Overvliegend/ foeragerend (noord- zuid -noord over bomen naast N277)

Tabel 6: Aangetroffen soorten vleermuizen en gedrag/ functie gebied.

Gebiedsfunctie

Tijdens de paarperiode (augustus-september) zijn geen baltsroepen of paarverblijven van vleermuizen aangetroffen in de te slopen of aangrenzende bebouwingen. Op basis van de verrichte onderzoeksinspanning kan het voorkomen van verblijfplaatsen in de te slopen bebouwingen in het plangebied voor vleermuizen worden uitgesloten.

Rust-, voortplantings- en verblijfplaatsen

Er zijn tijdens het nader onderzoek geen vaste rust- en verblijfplaatsen binnen het plangebied aangetroffen in de te slopen- en behouden aangrenzende bebouwing.

Vliegroutes

Tijdens de veldbezoeken passeerde diverse keren enkele eps, welke de groenstructuren naast de N277 volgden. De foeragerende ppip binnen het plangebied waren vooral aanwezig/ passerend nabij de te slopen bebouwingen 1, 3 en 4 (zie bijlage 1).

Foerageergebied

Tijdens het veldbezoek zijn op onregelmatige momenten en in lage aantallen foeragerende gewone dwergvleermuizen binnen- en nabij het plangebied waargenomen, rondom de te slopen bebouwing en te behouden bebouwing op buurpercelen. Het plangebied zelf vormt geen essentieel (beschermd) foerageergebied van vleermuizen, gezien de voldoende vergelijkbare structuren in de directe omgeving. Voor de geplande werkzaamheden is een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming voor vleermuizen niet nodig.

Paarverblijven

Tijdens de bezoeken in september zijn geen baltsende vleermuizen waargenomen nabij de te slopen en behouden bebouwingen en beplantingen. Paarverblijfplaatsen binnen het plangebied zijn uitgesloten.

Winterverblijven

De te slopen gebouwen zijn ongeschikt als massawinterverblijfplaats. De afwezigheid van zwermactiviteiten tijdens het najaarsonderzoek bevestigt dit.

De aanwezigheid van paarverblijfplaatsen is voor de gewone dwergvleermuis vaak een indicatie dat gebouwen ook geschikt zijn als winterverblijfplaats voor een kleine groep of solitair overwinterende gewone dwergvleermuizen. Afhankelijk van het type bebouwing zijn deze winterverblijfplaatsen alleen geschikt in milde winters of ook tijdens strenge vorst. Omdat er geen zomer- of paarverblijfplaatsen zijn vastgesteld in de te slopen gebouwen is het onwaarschijnlijk dat er kleine winterverblijfplaatsen van solitair overwinterende vleermuizen in de te slopen bebouwing aanwezig zijn.

5.1.2 De huismus

Tijdens de veldbezoeken zijn geen huismussen op daken van de te slopen bebouwing, in aangrenzende tuinen of algemeen binnen het plangebied aangetroffen. De geplande sloopwerkzaamheden hebben hierdoor geen negatief effect op de huismus en het essentieel leefgebied van deze soort.

5.1.3 De steenuil

Tijdens de veldbezoeken zijn geen steenuilen binnen het plangebied waargenomen in- of op de te slopen bebouwingen of aangrenzende beplantingen/ kavel. De geplande sloopwerkzaamheden hebben hierdoor geen negatief effect op de steenuil.

5.1.4 De kerkuil

Tijdens de veldbezoeken is eenmaal een kerkuil overvliegend waargenomen. In de te slopen bebouwingen zijn geen nieuwe/ verse sporen van de kerkuil aangetroffen. De geplande sloopwerkzaamheden hebben hierdoor geen negatief effect op de kerkuil.

5.1.5 Marters

Tijdens het onderzoek zijn geen sporen en waarnemingen van de bunzing, wezel en hermelijn aangetroffen. De geplande sloopwerkzaamheden en ontwikkelingen hebben hierdoor geen negatief effect op de wezel, hermelijn en bunzing.

Wel is tijdens diverse bezoeken de steenmarter waargenomen. Ook later in het seizoen zijn jonge steenmarters met de warmtebeeldcamera gezien op het dak van de zuidelijke voormalige varkensstal (gebouw 1). Ook zijn in de bebouwing diverse verse uitwerpselen aangetroffen. Gesteld kan worden dat binnen de te slopen bebouwing een vaste voortplantingsplaats van de steenmarter aanwezig is welke volgens de Wet natuurbescherming beschermd dient te worden.

Wildcamera tussen de twee voormalige varkensstallen

Wildcamera in de meest noordelijke voormalige varkensstal

6. Effectanalyse en maatregelen

6.1 Effectanalyse vleermuizen, huismussen, kerk- en steenuil, wezel, hermelijn en bunzing.

Door het ontbreken van verblijfplaatsen en essentieel leefgebied van vleermuizen, huismussen, steen- en kerkuil binnen het plangebied zijn effecten op deze beschermde onderdelen van het leefgebied van deze soorten uitgesloten. Er worden ten aanzien van de verblijfplaatsen en essentieel leefgebied van vleermuizen, huismussen, kerk- en de steenuil zodoende geen verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming overtreden.

6.1.1 Toetsing Wet natuurbescherming/staat van instandhouding

De voorgenoemde ontwikkelingen zullen invloed hebben op de in het plangebied voorkomende vleermuizen. Er worden echter geen verblijfplaatsen aangetast. Ook worden geen essentiële vliegroutes of essentieel foerageergebied aangetast. Daarmee kan gesteld worden dat de duurzame instandhouding van de aangetroffen vleermuissoorten niet in gevaar komt. Een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming voor het uitvoeren van de plannen is daarmee niet nodig. Daarnaast kan de nieuwbouw natuurinclusief ontworpen en uitgevoerd worden. Dit houdt in dat er definitieve verblijfplaatsen en een geschikte leefomgeving voor gebouw bewonende soorten zoals vleermuizen en huismussen worden gerealiseerd in en om de nieuwbouw.

6.1.2 Aanbevelingen m.b.t. vleermuizen, huismussen, steen- en kerkuil, wezel, hermelijn en bunzing.

- Geadviseerd wordt om de werkzaamheden bij daglicht uit te voeren.
- Vleermuizen, huismussen, kerk- en steenuil kunnen zelf geen verblijfplaatsen maken en zijn dus afhankelijk van bestaande verblijfplaatsen. Er zijn onderhoudsvrije vleermuiskasten, huismuskasten en steen- en kerkuilkasten te koop welke kunnen worden ingemetseld of die eenvoudig te bevestigen zijn aan muren aan nieuw te bouwen en bestaande bebouwingen. Deze positieve maatregelen zijn veelal eenvoudig en met geringe meerkosten in of bij (nieuw)bouw toe te passen.
- De zorgplicht is altijd van toepassing, op basis waarvan door iedereen voldoende zorg in acht moet worden genomen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Dit kan bijvoorbeeld door buiten kwetsbare periodes (het voortplantings- en winterslaapseizoen) te starten met werkzaamheden en het gefaseerd werken om dieren de kans te geven om te vluchten. Verder kunnen vogels broeden in de omgeving van het plangebied. Werkzaamheden die een verstrend effect op broedende vogels veroorzaken dienen daarom plaats te vinden buiten het broedseizoen (broedseizoen loopt van globaal half maart tot half augustus).
- Bij onvoorziene omstandigheden dient direct contact opgenomen te worden met een ter zake deskundige.

6.2 Effectanalyse steenmarter

Aangetoond is dat de steenmarter de gebouwen 1 gebruikt als vaste voorplantingsplaats, door de aanwezigheid van juveniele dieren. Voor deze soort zal een mitigatie-/compensatieplan geschreven moeten worden, waarmee een ontheffing Wet natuurbescherming aangevraagd dient te worden. Voor deze soort kan direct worden ingezet op permanente compensatie, zonder tijdelijke tussenvorm. De mogelijkheden voor het plaatsen van tijdelijke verblijfplaatsen voor deze soorten zijn namelijk beperkt.

7. Conclusie

Vleermuizen, huismussen, steen- en kerkuil, wezel, hermelijn en bunzing.

Gezien de conclusie uit het nader onderzoek naar de aanwezigheid van vleermuizen, huismussen, steen- en kerkuil, wezel, hermelijn en bunzing en hun essentieel leefgebied binnen het plangebied, worden nadelige effecten op deze soorten niet verwacht. Er is in het kader van de Wet natuurbescherming voor bovenstaande soorten dus geen ontheffing nodig om de geplande werkzaamheden uit te mogen voeren.

Steenmarter.

Binnen gebouwen 1 (zie afbeelding 2) is een vaste rust-, voortplantings- en verblijfplaats van een steenmarter aanwezig. Hiervoor dienen vervolgstappen en een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming aangevraagd te worden, voordat deze gebouwen gesloopt mogen worden.

Tijdens de werkzaamheden blijft te allen tijde de zorgplicht van kracht en bij een veranderende situatie dient altijd een ecooloog ingeschakeld te worden.

Hopende u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben, verblijf ik.

Met vriendelijke groet,
Ing. R.J.L. Bijvelds
Ecoloog BNL advies

20-10-2023

Geraadpleegde bronnen:

- Vleermuisprotocol 2021 <https://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>
- Kennisdocument gewone dwergvleermuis <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-004-Kennisdocument-Gewone-dwergvleermuis-1.0.pdf>
- De laatvlieger <https://www.stichtingdelaatvlieger.nl/444415244>
- Kennisdocument steenuil <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-019-Kennisdocument-Steeuil-1.0.pdf>
- Kennisdocument kerkuil <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-011-Kennisdocument-Kerkuil-1.0.pdf>
- Kennisdocument huismus <https://www.bij12.nl/wp-content/uploads/2022/06/Kennisdocument-Huisumus-Versie-2.0-juni-2022.pdf>
- Handreiking kleine marters in relatie tot soortenbescherming [file:///C:/Users/Gebruiker/Downloads/Handreiking%20kleine%20Marters%20\(12\).pdf](file:///C:/Users/Gebruiker/Downloads/Handreiking%20kleine%20Marters%20(12).pdf)
- Dietz C., Kiefer A., 2017, Veldgids Vleermuizen van Europa
- [Waarnemingen - Waarneming.nl](#)